

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 13.9.2011
COM(2011) 556 galīgā redakcija

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**par to, kā piemēro Padomes 1998. gada 24. septembra ieteikumu saistībā ar
nepilngadīgo un cilvēka cieņas aizsardzību un Eiropas Parlamenta un Padomes
2006. gada 20. decembra ieteikumu par nepilngadīgo personu un cilvēka cieņas
aizsardzību un par tiesībām uz atbildi saistībā ar Eiropas audiovizuālo un tiešsaistes
informācijas pakalpojumu nozares konkurētspēju
-BĒRNU AIZSARDZĪBA DIGITĀLAJĀ PASAULĒ-**

{SEC(2011) 1043 galīgā redakcija}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

par to, kā piemēro Padomes 1998. gada 24. septembra ieteikumu saistībā ar nepilngadīgo un cilvēka cieņas aizsardzību un Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra ieteikumu par nepilngadīgo personu un cilvēka cieņas aizsardzību un par tiesībām uz atbildi saistībā ar Eiropas audiovizuālo un tiešsaistes informācijas pakalpojumu nozares konkurētspēju -BĒRNU AIZSARDZĪBA DIGITĀLAJĀ PASAULĒ-

1. IEVADS

1998. un 2006. gada rekomendāciju par nepilngadīgo aizsardzību¹ mērķi ir likt dalībvalstīm un nozarei apzināties jaunās problēmas nepilngadīgo aizsardzībā elektroniskos plašsaziņas līdzekļos, jo īpaši saistībā ar tiešsaistes pakalpojumu izplatību un nozīmes pieaugumu. Ņemot vērā, ka regulējums ne vienmēr iet kopsolī ar attīstību, tās aicināja veicināt un izstrādāt atbilstošus pamatnosacījumus, kas ietver nevis tiesiskus līdzekļus, bet gan, piemēram, ieinteresēto personu sadarbību un kopregulāciju vai pašregulāciju².

Tikmēr dramatiski mainās un pastāvīgi palielinās plašsaziņas līdzekļu izmantošana patērētāju un īpaši nepilngadīgo vidū. Nepilngadīgie arvien vairāk lieto plašsaziņas līdzekļus, izmantojot mobilās ierīces, ieskaitot (tiešsaistes) video spēles, un plašsaziņas līdzekļu pakalpojumus internetā ir arvien vairāk pieprasīti. Kopš pēdējā ieteikuma ļoti lielu nozīmi gan individuāliem lietotājiem, gan visā sabiedrībā ir ieguvusi jauna parādība — socializācijas vietnes. Droši vien nākotnē būs vēl izmaiņas, par kādām mēs pat nevaram iedomāties.

Šie jaunievedumi piedāvā daudzas iespējas nepilngadīgajiem, bet rada problēmas saistībā ar to aizsardzību, ņemot vērā, ka vecākiem bieži ir grūtības izpildīt savus pienākumus attiecībā uz jaunu tehnoloģiju produktiem un pakalpojumiem, kurus tie paši parasti pārziņā mazāk nekā bērni. Tādēļ mums jāvaicā, vai pašreizējā politika vēl joprojām ir piemērota un adekvāti nodrošina augstu nepilngadīgo aizsardzības līmeni visā Eiropā.

Lai labāk novērtētu to, kas jau ir izdarīts un kādi turpmāki pasākumi varētu būt nepieciešami, šajā ziņojumā — atbildē uz 2006. gada ieteikuma 6. punktā izteikto aicinājumu — analizēta 1998. un 2006. gada ieteikumos dalībvalstīm ierosināto pasākumu īstenošana un efektivitāte.

¹ 1998: Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 24. septembra Ieteikums par nepilngadīgu personu un cilvēka cieņas aizsardzību un par tiesībām uz atbildi saistībā ar Eiropas audiovizuālo un tiešsaistes informācijas pakalpojumu nozares konkurētspēju (98/560/EK, OV L 270, 07.10.1998., 48.-55. lpp. (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998H0560:EN:NOT>)).

2006: Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Ieteikums par nepilngadīgu personu un cilvēka cieņas aizsardzību un par tiesībām uz atbildi saistībā ar Eiropas audiovizuālo un tiešsaistes informācijas pakalpojumu nozares konkurētspēju (2006/952/EK, OV L 378, 27.12.2006., 72.-77. lpp. (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006H0952:EN:NOT>)).

² Vienlaikus jānodrošina, lai visi kopregulācijas vai pašregulācijas pasākumi tiktu īstenoti, ievērojot konkurences tiesību aktus.

Ziņojums ir sagatavots, pamatojoties uz informāciju, ko dalībvalstis sniegušas, atbildot uz anketas jautājumiem. Tas papildina vairākas Eiropas digitalizācijas programmas darbības³.

Sīkāka informācija par atbildēm un īstenoto pasākumu konkrēti piemēri ir pieejami pievienotajā dienestu darba dokumentā.

2. KONSTATĒJUMI

2.1. Cīņa pret nelegālu vai kaitīgu saturu

Satura un pakalpojumu sniedzēji palielina pūles, lai novērstu diskriminējošu un citādi nelikumīgu vai kaitīgu saturu, jo īpaši **uzņemoties personiskas saistības, pieņemot rīcības kodeksus**, kas pastāv 24 dalībvalstīs⁴. Runājot par interneta saturu, dažas no šīm iniciatīvām paredz, ka tīmekļa vietnes var norādīt savu atbilstību rīcības kodeksam, izmantojot atbilstošu marķējumu.

Bez tam dalībvalstīs tiek veikti pasākumi, lai attīstītu un veicinātu piekļuvi **kvalitatīvam un nepilngadīgajiem piemērotam saturam**, piemēram, izmantojot īpašas tīmekļa vietnes bērniem un īpašas meklētājprogrammas⁵.

Lai gan dalībvalstis vienprātīgi atzīst, ka veicināt pašregulācijas pasākumus (rīcības kodeksus) ir noderīgi, neatkāpjās bažas, ka šajā jomā sasniegtais aizsardzības līmenis joprojām ievērojami atšķiras.

Turpmāk spēkā esošie pasākumi pret nelegālu vai kaitīgu saturu būtu nepārtraukti jāuzrauga, lai nodrošinātu to efektivitāti. Piemēram, tiek izstrādāti ziņošanas punkti attiecībā uz šāda veida saturu, kurus nodrošina satura nodrošinātājs un kurus lieto bērni un vecāki, un to darbību atbalsta attiecīgas infrastruktūras, bet visām šīm iniciatīvām trūkst kopīgu iezīmju un apjomradītu ietaupījumu, kas palielinātu to efektivitāti.

2.2. Uzticības dienesti

Eiropas digitalizācijas programma aicina dalībvalstis līdz 2013. gadam pilnībā izveidot **uzticības dienestus** ziņošanai par aizvainojošu vai kaitīgu interneta saturu.

Uzticības dienesti kopš ieteikumu izstrādāšanas ir plaši izplatījušies un tiek izmantoti dalībvalstīs un Norvēģijā. Eiropas Komisijas drošāka interneta programmas **līdzfinansējums** uzticības dienestiem joprojām ir būtisks atbalsta mehānisms.

Dažas dalībvalstis atsaucās arī uz Starptautisko interneta tiešo līniju asociāciju **INHOPE**⁶, kas dibināta 1999. gadā saskaņā ar agrāko EK Drošāka interneta rīcības plānu un ko šobrīd finansē saskaņā ar Drošāka interneta programmu. Tā aptver valstis ārpus Eiropas⁷, un tās

³ COM(2010) 245 galīgā redakcija/2: Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Digitālā programma Eiropai" (2010. gada 26. augusts — labotā redakcija) (http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm).

⁴ Sk. dienestu darba dokumentu, 7. lpp., 27. zemsvītras piezīmi.

⁵ Sk. dienestu darba dokumentu, 7. un 8. lpp., 31. un 32. zemsvītras piezīmi.

⁶ <http://www.inhope.org/gns/home.aspx>

⁷ INHOPE locekles ir interneta tiešās līnijas no 35 valstīm visā pasaulē.

mērķis ir palielināt sadarbību šajā jomā. *INHOPE* biedru uzticības dienestiem jāatbilst *INHOPE* prakses kodeksam. 24 dalībvalstu uzticības dienesti ir *INHOPE* locekļi⁸.

Daudzi uzticības dienesti piedalās tā sauktajā "**paziņošanas un izņemšanas procedūrā**"⁹, saskaņā ar kuru interneta pakalpojumu sniedzēji apņemas nekavējoties izņemt nelegālu saturu, par kuru sabiedrības locekļi ir ziņojuši uzticības dienestam. 19 dalībvalstis¹⁰ ziņo, ka paziņošanas un izņemšanas procedūras ir izstrādātas un tiek izmantotas.

Tomēr uzticības dienestu darbā pastāv ievērojamas **atšķirības**, jo īpaši paziņošanas un izņemšanas procedūrās. Tas attiecas uz lēmumu par konkrētā satura nelikumīgumu, šāda lēmuma pārskatīšanu, avota un mitināšanas pakalpojumu sniedzēja izsekošanu, un jo īpaši paziņošanu kompetentajām iestādēm¹¹. Lai gan tas nebija ietverts aptaujā, Bulgārija un Slovēnija norādīja uz uzticības dienestu **uzraudzību**¹².

Uzticības dienestu plašā izplatība un sadarbība ir rosinoša, bet nav pietiekama.

Lai sekmētu to efektivitāti un lielāku konsekvenci starp dalībvalstīm (piemēram, labu praksi sadarbībai ar tiesībsardzības iestādēm), jāapsver veidi, kā tos padarīt labāk zināmus un viegli pieejamus interneta lietotājiem, tostarp bērniem, un uzlabot to darbību un attīstīt sinerģiju ar citiem saistītiem pakalpojumiem (piemēram, palīdzības tālruni un informācijas centriem, 116 000/116 111 numuriem).

Tomēr uzticības dienestus jāuzrauga rūpīgāk.

2.3. Interneta pakalpojumu sniedzēji (IPS)

Kopumā interneta pakalpojumu sniedzēji arvien vairāk iesaistās nepilngadīgo aizsardzībā, neskatoties uz savām **ierobežotajām saistībām un atbildību** saskaņā ar e-tirdzniecības direktīvu¹³. Tas attiecas uz to tiesiskajiem pienākumiem attiecībā uz nelegālu saturu, bet jo īpaši uz **kopējām brīvprātīgām saistībām un rīcības kodeksu** ievērošanu.

Tomēr **IPS asociācijām** parasti nav īpašas pilnvaras attiecībā uz nepilngadīgo aizsardzību. Tāpēc rīcības kodeksu parakstīšana un ievērošana attiecībā uz nepilngadīgo aizsardzību parasti šādu apvienību biedriem ir tikai brīvprātīga¹⁴.

⁸ Sk. dienestu darba dokumentu, 35. zemsvītras piezīmi.

⁹ Sk. dienestu darba dokumentu, 8. un 9. lpp. Par interneta pakalpojumu sniedzēju saistībām un atbildību saskaņā ar e-tirdzniecības direktīvu sk. šā ziņojuma 13. zemsvītras piezīmi.

¹⁰ Sk. dienestu darba dokumentu, 39. zemsvītras piezīmi.

¹¹ Sk. dienestu darba dokumentu, 9. lpp.

¹² Sk. dienestu darba dokumentu, 9. lpp.

¹³ Saskaņā ar e-tirdzniecības direktīvu (Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. jūnija Direktīva 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību) (OV L 178, 17.07.2000., 1.-16. lpp.) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0031:en:NOT>)

IPS nav vispārējs pienākums uzraudzīt informāciju, kuru tie izplata vai glabā, ne arī vispārējs pienākums aktīvi meklēt faktus vai apstākļus, kas norāda uz nelegālu darbību (15. panta 1. punkts). IPS gūst labumu no ierobežotās atbildības attiecībā uz informācijas pārraidi (12. panta 1. punkts), šīs informācijas automatisku, starpniecisku un īslaicīgu uzglabāšanu (13. panta 1. punkts) un informāciju, kas glabāta pēc pakalpojuma saņēmēja pieprasījuma (14. panta 1. punkts).

¹⁴ Sk. dienestu darba dokumentu, 46. zemsvītras piezīmi.

Turklāt tikai astoņas dalībvalstis¹⁵ un Norvēģija ziņoja, ka **patērētāji vai valsts iestādes** pārskata periodā piedalījās rīcības kodeksu izstrādē. Tikai sešas dalībvalstis¹⁶ ziņoja, ka tām ir **novērtēšanas sistēmas** kodeksu efektivitātes novērtēšanai.

Kopumā tikai 11 dalībvalstis¹⁷ un Norvēģija uzskata, ka pašregulācijas sistēma un IPS rīcības kodeksi ir labi piemēroti jaunajai digitālajai videi.

IPS tiek aicināti vēl aktīvāk iesaistīties nepilngadīgo aizsardzībā. Rīcības kodeksu piemērošana jāizplata arvien plašāk un rūpīgi jāuzrauga.

IPS asociācijas tiek aicinātas iekļaut nepilngadīgo aizsardzību savās pilnvarās un attiecīgi iesaistīt savus biedrus.

Bez tam patērētāju un iestāžu lielāka iesaistīšana rīcības kodeksu izstrādē palīdzētu nodrošināt, ka pašregulācija patiešām reaģē uz digitālās pasaules straujo attīstību.

2.4. Socializācijas vietas

Socializācijas vietas nepilngadīgajiem piedāvā lielas iespējas. Kaut gan tās kļuvušas nozīmīgas tikai salīdzinoši nesen, tās jau mainījušas to, kā nepilngadīgie sadarbojas un sazinās savā starpā.

Tomēr socializācijas vietnēm ir arī ievērojams riska potenciāls, ko var apkopot kategorijās "nelegāls saturs", "vecumam nepiemērots saturs", "nepiemērota saziņa" un "nepiedienīga uzvedība"¹⁸. Viens daudzsološs veids, kā novērst šos riskus, ir pamatnostādnes socializācijas vietņu pakalpojumu sniedzējiem un/vai lietotājiem.

Tikai 10 dalībvalstis¹⁹ pieminēja šādas pamatnostādnes, un vēl mazāks skaits valstu ziņoja, ka tām ir **vērtēšanas sistēmas** to efektivitātes novērtēšanai²⁰. Tātad "nesaistošo tiesību normu" noteikumi pašreiz cieš no diezgan fragmentāras īstenošanas. Šo plaisu daļēji var aizpildīt "**Drošāki sabiedrisko sakaru veidošanas principi Eiropas Savienībai**"²¹, kuriem ir pievienojusies 21 socializācijas vieta.

Nemot vērā socializācijas vietņu straujo paplašināšanos, operatoru kontroles sistēmas nespēj efektīvi un konsekventi aptvert visus iespējamus riskus.

Ieinteresētās personas tiek aicinātas aktīvi iesaistīties, jo īpaši izpratnes veicināšanā par riskiem un to mazināšanu, pamatnostādņu plašāku izmantošanu, īstenošanas uzraudzību.

Turklāt socializācijas vietnēs arvien vairāk tiek izvietoti ziņošanas punkti ar labi funkcionējošu atbalsta infrastruktūru, lai palīdzētu bērniem uzmācšanās, iebiedēšanas tiešsaistē un līdzīgos gadījumos, bet risinājumi tiek izstrādāti katrā gadījumā atsevišķi.

¹⁵ Sk. dienestu darba dokumentu, 48. zemspējas piezīmi.

¹⁶ Sk. dienestu darba dokumentu, 49. zemspējas piezīmi.

¹⁷ Sk. dienestu darba dokumentu, 50. zemspējas piezīmi.

¹⁸ Sk. dienestu darba dokumentu, 52. zemspējas piezīmi.

¹⁹ Sk. dienestu darba dokumentu, 58. zemspējas piezīmi.

²⁰ Sk. dienestu darba dokumentu, 12. lpp.

²¹ http://ec.europa.eu/information_society/activities/social_networking/docs/sn_principles.pdf.

Turklāt, nav izplatīta "privātuma pēc noklusējuma" iestatījumu izmantošana bērniem, kuri pievienojas socializācijas vietnēm.

2.5. Problemātisks interneta saturs no citām dalībvalstīm / ārpus ES

Lielākā daļa dalībvalstu uzskata, ka kaitīga satura daļa, kura izcelsme ir **to teritorijā**, ir ļoti neliela, kaitīga satura daļa **no citām ES dalībvalstīm** — ievērojami augstāka, un kaitīga satura daļa **no valstīm ārpus ES** ir vislielākā²². Attiecībā uz iespējamajiem uzlabojumiem dažas dalībvalstis uzskata, ka vēl **saskaņotāku aizsardzību** būtu vieglāk sasniegt Eiropas līmenī, un tas būtu atbalstāmi, nevis starptautiskā līmenī²³. Neraugoties uz to, vairums uzskata par lietderīgu aicināt trešās valstis veikt pasākumus savās valstīs, un lielākā daļa dalībvalstu un Norvēģija atbalsta turpmāku **nolīgumu noslēgšanu ar trešām valstīm**²⁴.

Vēlama ciešāka sadarbība un saskaņota aizsardzība pret problemātisku interneta saturu. Kaut arī šāda satura izcelsme ir galvenokārt ārpus ES, dažas dalībvalstis uzskata, ka šāda pieeja ir reālāka Eiropas līmenī, nekā iesaistot trešās valstis.

2.6. Plašsaziņas līdzekļu lietotprasme un izpratnes veidošana

Visas dalībvalstis ir apņēmušās veicināt plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi un uzlabot izpratni par risku tiešsaistes plašsaziņas līdzekļos un esošajiem aizsardzības instrumentiem kā par efektīviem preventīviem instrumentiem.

Konkrēti dalībvalstis arvien vairāk īsteno attiecīgas iniciatīvas, kas izpaužas kā **partnerattiecības starp publisko un privāto sektoru**. Saskaņā ar informāciju no dalībvalstīm Eiropas Komisijas **drošāka interneta programma** un **"ES bērni tiešsaistē"** (*EU Kids Online*) projekts ir pierādījuši savu vērtību šajās jomās²⁵.

Plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes un izpratnes veicināšanas iniciatīvas ir daļēji integrētas formālajā izglītībā, un ir mēģināts tām pievērst arī vecāku un skolotāju uzmanību. Tomēr novērtējums, ko 2009. gadā veica Komisija, parādīja, ka, lai gan tēma ir iekļauta valstu izglītības programmās 23 Eiropas valstīs, faktiski šāda izglītība ir sadrumstalota un nekonsekventa²⁶.

Kaut arī plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes un izpratnes veicināšanas plašāka integrācija skolas izglītībā ir pozitīva, tomēr joprojām ir problēmas aptvert visus bērnus un vecākus un novērst atšķirības starp skolām un dalībvalstīm.

2.7. Piekļuves ierobežošana saturam

Nepilngadīgo piekļuves ierobežošanai saturam, lai tas būtu piemērots viņu vecumam, nepieciešamas divas lietas: no vienas puses, jāveic klasifikācija pēc vecuma un satura un, no otras puses, jānodrošina šādas klasifikācijas ievērošana. Pēdējais uzdevums galvenokārt ir

²² Sk. dienestu darba dokumentu, 60. zemspītras piezīmi.

²³ Sk. dienestu darba dokumentu, 13. lpp.

²⁴ Sk. dienestu darba dokumentu, 13. lpp., 63. zemspītras piezīmi. Jautājumos par bērnu seksuālas izmantošanas materiālu apkarošanu internetā, drošāka interneta programma uzmanību pievērš starptautiskai un Eiropas sadarbībai, jo īpaši atbalstot *INHOPE* uzticības dienestu tīklu.

²⁵ Sk. dienestu darba dokumentu, 14. lpp.

²⁶ Sk. dienestu darba dokumentu, 65. zemspītras piezīmi.

vecāku atbildības jomā, bet tehniskās sistēmas — filtrācija, vecuma verifikācijas sistēmas, vecāku kontroles sistēmas, utt. — nodrošina vērtīgu atbalstu.

2.7.1. Klasifikācija pēc vecuma un satura

Pastāvošās audiovizuālā satura klasifikācijas sistēmas pēc vecuma un satura principā 12 dalībvalstīs²⁷ uzskata par **pietiekamām un efektīvām**, bet 13 dalībvalstīs²⁸ un Norvēģijā uzskata, ka tās **būtu jāuzlabo**.

16 dalībvalstīs²⁹ un Norvēģijā atbildēja, ka tām ir **atšķirīga klasifikācija pēc vecuma un dažāda veida** plašsaziņas līdzekļiem. Desmit dalībvalstīs³⁰ un Norvēģijā uzskata, ka tā ir problēma. Astoņas dalībvalstīs³¹ un Norvēģijā norāda, ka apsver pasākumus vai iniciatīvas, lai **ieviestu lielāku konsekvenci** šajā jomā.

Kopumā 15 dalībvalstīs³² un Norvēģijā uzskata, ka plašsaziņas līdzekļu satura klasifikācijas sistēmas, kas darbojas attiecībā uz **dažādiem līdzekļiem un/vai visā Eiropā, ir vajadzīgas un iespējamās**. Tam nepiekrīt deviņas dalībvalstīs³³, kas norāda uz kultūras atšķirībām.

Šī ir visvairāk sadrumstalotā joma — priekšstati par to, kas ir vajadzīgs un noderīgs, būtiski atšķiras starp dalībvalstīm un to iekšienē.

2.7.2. Tehniskās sistēmas (filtrēšana, vecuma verifikācijas sistēmas, vecāku kontroles sistēmas utt.)

Šķiet, ka kopumā valda vienprātība par to, ka tehniskie pasākumi vien nevar pasargāt nepilngadīgos no kaitīga satura, un tie var būt tikai viens elements pasākumu kopumā.

Attiecībā uz tehniskajiem pasākumiem, kuru mērķis ir izvairīties no potenciāli kaitīga satura, nodrošinot attiecīgo klasifikāciju, dalībvalstīm ir domstarpības par to **lietderīgumu, piemērotību** (ņemot vērā tiesības uz informāciju un iespējamu ļaunprātīgu cenzūras izmantošanu), **tehniskām iespējām un uzticamību**³⁴. Turklāt dalībvalstis uzsvēra vajadzību pēc pārredzamības attiecībā uz noteikta satura iekļaušanu melnajā sarakstā un tā izņemšanas iespēju.

20 dalībvalstīs³⁵ ziņo, ka nozares vai valsts iestādes ir **centušās izstrādāt filtrēšanas un klasifikācijas sistēmu** internetam. 24 dalībvalstīs³⁶ un Norvēģijā ziņo, ka **vecāku kontroles līdzekļi tiek izmantoti**. Bez maksas tie ir pieejami 15 dalībvalstīs un par maksu — četrās dalībvalstīs³⁷.

²⁷ Sk. dienestu darba dokumentu, 81. zemsvītras piezīmi.

²⁸ Sk. dienestu darba dokumentu, 82. zemsvītras piezīmi.

²⁹ Sk. dienestu darba dokumentu, 83. zemsvītras piezīmi.

³⁰ Sk. dienestu darba dokumentu, 85. zemsvītras piezīmi.

³¹ Sk. dienestu darba dokumentu, 86. zemsvītras piezīmi.

³² Sk. dienestu darba dokumentu, 87. zemsvītras piezīmi.

³³ Sk. dienestu darba dokumentu, 88. zemsvītras piezīmi..

³⁴ Drošāka interneta programma ir pasūtījusi salīdzinošu pētījumu par Eiropā pieejamo filtrēšanas risinājumu efektivitāti. Pirmos rezultātus publicēja 2011. gada janvārī. http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/filter_label/sip_bench2/index_en.htm.

³⁵ Sk. dienestu darba dokumentu, 16. lpp.

³⁶ Sk. dienestu darba dokumentu, 77. zemsvītras piezīmi.

³⁷ Sk. dienestu darba dokumentu, 16. lpp., 78. zemsvītras piezīmi.

Turklāt pieaug centieni informēt abonentus par pieejamajām **filtrēšanas un klasifikācijas sistēmām** un **vecuma verifikācijas programmatūru**, kas 16 dalībvalstīs IPS vai mobilo sakaru operatori ir tiesību aktos vai attiecīgos rīcības kodeksos noteikts pienākums³⁸.

Lai gan lielākā daļa dalībvalstu saskata iespējas uzlabot savas klasifikācijas sistēmas pēc vecuma un satura, ir skaidrs, ka nav vienprātības par dažādu plašsaziņas līdzekļu satura visas Eiropas klasifikācijas sistēmu vajadzīgumu un iespējamību. Tomēr, ņemot vērā to, ka tiešsaistes saturs kļūst arvien neatkarīgāks no robežām, būtu sīkāk jāizpēta veidi, kā labāk saskaņot šādas sistēmas.

Internetam pieslēdzamas ierīces ar vecāku kontroles instrumentiem kļūst arvien pieejamākas, bet atbilstoša satura noteikšana tiek risināta katrā gadījumā atsevišķi un ievērojami atšķiras starp dalībvalstīm un to iekšienē.

Šādā kontekstā, šķiet, ir vērts apsvērt novatoriskas vecuma un satura klasifikācijas sistēmas, ko varētu plašāk izmantot visa IKT nozare (ražotāji, mitinātāji, satura nodrošinātāji utt.), vienlaikus pieļaujot vietējās "atbilstības" interpretācijas nepieciešamo elastību un atspoguļojot izmantoto pieeju dažādu interneta dalībnieku atbildības noteikšanā.

2.8. Audiovizuālo plašsaziņas līdzekļu pakalpojumi

Kopregulācijas vai pašregulācijas sistēmas nepilngadīgo aizsardzībai pret kaitīgu saturu **audiovizuālajos pakalpojumos pēc pieprasījuma** (šādas sistēmas ir ieviestas astoņās dalībvalstīs, turklāt septiņām ir rīcības kodekss) atpaliek no **televīzijas programmām**, kur šādas sistēmas ir izveidotas 14 dalībvalstīs un 11 no tām ir rīcības kodekss³⁹.

Parasti par kaitīgu saturu un nepieciešamību vecākiem ierobežot pieeju signalizē **ekrāna ikonas** un/vai **akustisks brīdinājums** tieši pirms potenciāli kaitīga satura piegādes. Tas attiecas gan uz televīzijas raidījumiem, gan audiovizuālajiem pakalpojumiem pēc pieprasījuma.

Lielākā daļa dalībvalstu uzskata šādus signālus par noderīgiem un dažās tos pieprasa ar tiesību aktiem vai to izmantošana ir paredzēta rīcības kodeksos. Mazāk izmanto **tehniskas filtrēšanas ierīces vai programmatūru**, ieskaitot **iepriekšējas bloķēšanas sistēmas** un **PIN kodus**. **Vecuma klasifikācija un audiovizuālo pakalpojumu pēc pieprasījuma raidlaika ierobežojumi** tiek piemēroti tikai nelielā skaitā dalībvalstu⁴⁰.

Runājot par marķējuma un brīdinājuma sistēmu uzticamību, dažas dalībvalstis uzsvēra **vecāku atbildības** nozīmi un to, ka šādas sistēmas var darboties tikai tad, ja vecāki nodrošina to efektivitāti, kontrolējot, ko viņu bērni skatās.

Dažādās šajā jomā veiktās darbības atspoguļo Audiovizuālo plašsaziņas līdzekļu direktīvā paredzētās atšķirības, kā arī grūtības nonākt pie vienprātīgas politikas reakcijas uz šo problēmu.

Vispārēji pieejamie tehniskie līdzekļi, kas dod bērniem selektīvu piekļuvi saturam

³⁸ Sk. dienestu darba dokumentu, 76. zemsvītras piezīmi..

³⁹ Sk. dienestu darba dokumentu, 20.-22. lpp., 93., 94., 99., 100. zemsvītras piezīmi.

⁴⁰ Sk. dienestu darba dokumentu, 20.-22. lpp.

internetā, piemēram, vecāku kontroles instrumenti, kas saistīti ar satura klasifikāciju pēc vecuma un marķēšanu, ir ļoti dažādi, risinājumi, kas izstrādāti lineārai apraidei/TV pārraidēm (piemēram, pārraides laiks), bieži vien ir slikti pielāgoti internetam un citiem audiovizuālajiem pakalpojumiem pēc pieprasījuma.

2.9. Videospēles

Kopā 17 dalībvalstis un Norvēģija uzskata savas vecuma klasifikācijas sistēmas darbību par **apmierinošu**⁴¹. Dalībvalstis, izņemot Vāciju, paļaujas uz **PEGI** (Visas Eiropas spēļu informācijas sistēma)⁴² un **PEGI Online**⁴³.

Runājot par tiešsaistes spēlēm, *PEGI Online* principā uzskata par labu risinājumu, bet vairākas dalībvalstis satrauc joprojām **ierobežotā nozares dalība** šajā sistēmā.

Novērtēšanas sistēmas videospēļu iespējamās labvēlīgās vai nelabvēlīgās ietekmes uz nepilngadīgo attīstību vai veselību novērtēšanai ir spēkā tikai piecās dalībvalstīs⁴⁴ un Norvēģijā.

Attiecībā uz iespējamiem turpmākiem pasākumiem nepilngadīgo aizsardzībai pret kaitīgām videospēlēm visvairāk tika minēta **plašsaziņas līdzekļu lietotprasme** un **izpratnes veicināšana**, jo īpaši, lai labāk signalizētu par videospēļu radīto risku, kā arī veicinātu pašreizējos aizsardzības līdzekļus. Tomēr tikai astoņās dalībvalstīs un Norvēģijā šādi pasākumi ir integrēti **skolas izglītībā**.

Dalībvalstu sniegtās atbildes apstiprina arī nepieciešamību veikt vairāk pasākumu saistībā ar **videospēļu mazumtirdzniecību veikalos**, lai risinātu problēmas ar videospēļu pārdošanu nepiemērota vecuma pircējiem. Tikai sešās dalībvalstīs un Norvēģijā⁴⁵ ir veikti attiecīgi izpratnes veicināšanas pasākumi, un tikai četrās dalībvalstīs⁴⁶ mazumtirgotāji ir pieņēmuši attiecīgus rīcības kodeksus.

Lai gan klasifikācijas sistēmas pēc vecuma (jo īpaši PEGI) labi darbojas lielākajā daļā dalībvalstu, ir ziņots par problēmām saistībā ar to ierobežoto piemērotību tiešsaistes spēlēm un spēļu pārdošanu nepiemērota vecuma pircējiem mazumtirdzniecībā. Turklāt lietderīga preventīva ietekme būtu plašākiem izpratnes veicināšanas pasākumiem (piemēram, plašsaziņas līdzekļu lietotprasmei skolās).

2.10. Tiesības uz atbildi tiešsaistes plašsaziņas līdzekļos

16 dalībvalstīs⁴⁷ paredz tiesības uz atbildi attiecībā uz tiešsaistes laikrakstiem/žurnāliem, 13 dalībvalstīs⁴⁸ tās attiecas uz interneta ziņu dienestiem, 17 dalībvalstīs⁴⁹ tās attiecas uz

⁴¹ Sk. dienestu darba dokumentu, 107. zemsvītras piezīmi.

⁴² <http://www.pegi.info/en/>.

⁴³ <http://www.pegionline.eu/en/>.

⁴⁴ Sk. dienestu darba dokumentu, 118. zemsvītras piezīmi.

⁴⁵ Sk. dienestu darba dokumentu, 24., 25. lpp., 119. zemsvītras piezīmi.

⁴⁶ Sk. dienestu darba dokumentu, 120. zemsvītras piezīmi.

⁴⁷ Sk. dienestu darba dokumentu, 128. zemsvītras piezīmi.

⁴⁸ Sk. dienestu darba dokumentu, 129. zemsvītras piezīmi.

⁴⁹ Sk. dienestu darba dokumentu, 130. zemsvītras piezīmi.

tiešsaistes televīzijas pakalpojumiem, 15 dalībvalstīs⁵⁰ tās attiecas uz tiešsaistes radio pakalpojumiem un deviņās dalībvalstīs⁵¹ tās attiecas uz citiem tiešsaistes pakalpojumiem.

Aizsardzību pret apgalvojumiem tiešsaistes plašsaziņas līdzekļos un attiecīgās pastāvošās sistēmas efektivitāti dalībvalstīs⁵² vienādā mērā novērtē kā pietiekamu un efektīvu un kā neapmierinošu.

Tiesību uz atbildi ieviešana attiecībā uz dalībvalstu tiešsaistes plašsaziņas līdzekļiem, ieviešana ir nekonsekventa un atšķiras dažādu veidu tiešsaistes plašsaziņas līdzekļiem.

Turklāt jāuzlabo esošo sistēmu efektivitāte.

3. SECINĀJUMI

Visumā pozitīvie rezultāti dalībvalstu apsekojumā par dažādiem 1998. un 2006. gada ieteikumu aspektiem liecina, ka visas dalībvalstis apzinās problēmu, kas pastāv nepilngadīgo aizsardzībā tiešsaistē, un arvien palielina pūles, lai reaģētu uz tām. Šķiet, iespējami elastīgākais un piemērotākais veids, lai risinātu platformu konverģences (TV, personālie datori, viedtālruni, spēļu konsoles utt.) un audiovizuālā satura jautājumus ir kombinēta politika ar ievērojamu pašregulācijas pasākumu daļu.

Tomēr dalībvalstu izstrādātās politikas reakcijas detalizēts novērtējums visā Eiropā rāda ļoti dažādu, vairākos gadījumos pat pretrunīgu, pasākumu ainu. Tas īpaši attiecas uz cīņu pret nelegālu un kaitīgu saturu, socializācijas vietņu drošuma paaugstināšanu un satura klasifikācijas sistēmu racionalizāciju.

Diezgan bieži regulatīviem vai pašregulācijas pasākumiem trūkst mērķtiecības un saskaņotības ar līdzīgiem pasākumiem, ko īsteno citas dalībvalstis, vai arī tie vienkārši netiek efektīvi īstenoti praksē. Atšķirīgie pasākumi visā Eiropā var tikai izraisīt iekšējā tirgus fragmentāciju un neskaidrības vecākiem un skolotājiem, kas cenšas atšķirt pareizo un nepareizo rīcību, lai aizsargātu un iedrošinātu bērnus, kas darbojas tiešsaistē.

Šis ziņojums un dalībvalstu apsekojumā⁵³ savāktās detalizētās atbildes rāda, ka turpmāka rīcība Eiropas mērogā var balstīties uz dalībvalstu labāko praksi un IKT nozarei panākt apjomradītus ietaupījumus, kas palīdzēs bērniem droši gūt labumu no digitālās pasaules nepārtrauktās attīstības.

⁵⁰ Sk. dienestu darba dokumentu, 131. zemspītras piezīmi.

⁵¹ Sk. dienestu darba dokumentu, 132. zemspītras piezīmi.

⁵² 2006. gada ieteikuma 1. pielikuma — Orientējošas pamatnostādnes valsts līmeņa pasākumu īstenošanai valstu tiesību aktos vai praksē, kas nodrošinātu tiesības uz atbildi vai līdzvērtīgu tiesiskās aizsardzības līdzekli attiecībā uz tiešsaistes plašsaziņas līdzekļiem — nozīmē.

⁵³ Dienestu darba dokuments.